

RISTIJÄRVEN kunnan
Valmiussuunnitelman yleinen osa

Hyväksytty: Kunnanhallitus 6.6.2022

Muutospäivä:	9.4.21	23.4.21 4.5.22	27.4.22	16.5.22 23.5.22	6.6.22	
Muutos:	Tehty uusiksi	yhteystietojen päivitys	Jory: tarkistus	Jory: koko suunnitelma	Kunnanhallitus	
Muutoksen tekijä:	Petteri Seppänen ja Ahti Mikkonen Tiinaliisa Portano	Lea Lukkari	Ahti, Oiva, Maarit, Tiinaliisa ja Petteri	Ahti, Oiva, Maarit, Merja, Petteri ja Tiinaliisa		

SISÄLTÖ

1	Strateginen valmiussuunnitelma, varautuminen häiriötilanteisiin	3
1.1	Turvallisuuskulttuuri ja turvallisuudenhallinta kuntakonsernissa	3
1.2	Elintärkeät ja kriittiset toiminnot sekä niihin kohdistuvat uhkat.....	3
1.3	Varautumisen ja valmiussuunnittelun tarkoitus ja tavoitteet	4
1.3.1	Varautuminen ennaltaehkäisevänä toimintana.....	4
1.3.2	Elintärkeiden toimintojen ja palveluiden turvaaminen: jatkuvuussuunnittelu	5
1.3.3	Häiriötilanteen hallinnan ja johtamisen edellytysten turvaaminen.....	5
1.4	Lainsäädäntö ja ohjeet.....	5
1.5	Alueelliset ja kunnalliset uhka-arviot ja riskien arviointi	5
1.5.1	Kuntakonsernin yhteiset uhka-arviot	5
1.5.2	Poikkeusolojen uhkien arviointi	6
1.5.3	Palvelualuekohtaiset uhka-arviot ja riski- ja haavoittuvuusanalyysit	6
1.6	Painopisteet varautumisen kehittämisessä ja toimenpideohjelma	6
1.7	Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät kustannukset ja hankinnat	6
1.8	Varautumiskoulutus ja harjoitukset	6
1.9	Valmiussuunnittelun vastuut ja vastuuhenkilöt kuntakonsernissa.....	7
1.10	Varautumisvelvoitteiden huomioiminen ostopalveluissa ja sopimusperusteisessa palvelutuotannossa	7
1.11	Yhteistoiminta varautumisessa ja suunnitelmien yhteensovittaminen	7
1.12	Kuntakonsernin valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen.....	8
1.13	Pelastuslaitoksen tuki valmiussuunnittelulle.....	8
2	Operatiivinen valmiussuunnitelma, häiriötilanteen hallinta	8
2.1	Häiriötilanteen hallinnan tehtävät ja tavoitteet	8
2.2	Uhka-arvioiden keskeiset tulokset.....	8
2.3	Johtamisjärjestelmä normaalioloissa.....	9
2.4	Kuntakonsernin johdon ja avainhenkilöstön hälyttämisen- ja informointijärjestelyt	9
2.5	Luottamushenkilöelinten informointi	9
2.6	Tehostetun johtamisen ja tilanteen seurannan käynnistäminen häiriötilanteessa.....	10
2.7	Johtamispaikat.....	10
2.8	Johtaminen ja tilannetietoisuus	10
2.9	Viestinnän ja tiedottamisen peruslinjaukset	11
2.10	Vastuut ja tehtävät häiriötilanteen hallinnassa	11

2.11	Pelastuslaitoksen tuki häiriötilanteen hallinnassa.....	11
2.12	Pelastustoiminta, väestön suojaaminen ja yhteistoiminta pelastuslaitoksen kanssa	12
2.12.1	Yhteistoiminta	12
2.12.2	Pelastustoiminnan johtaminen	12
2.12.3	Väestön varoittaminen	12
2.12.4	Väestön suojaaminen	12
2.12.5	Väestön evakuointi	12
2.12.6	Omatoiminen varautuminen.....	13
2.13	Toiminnan yhteensovittaminen	13
2.14	Hälytysohje asukkaille häiriötilanteissa ja viranomaisten antama vaaratiedote	13
2.15	LIITTEET	14

1 Strateginen valmiussuunnitelma, varautuminen häiriötilanteisiin

1.1 Turvallisuuskulttuuri ja turvallisuudenhallinta kuntakonsernissa

Kunta turvaa asukkailleen peruspalvelut sekä turvallisen, terveellisen, toimivan ja viihtyisän asuin- ja elinympäristön. Kunta varmistaa suunnitelmillaan ja ohjeillaan kuntalaisten kokonaisturvallisuuden ja sen hallinnan. Palvelualueiden omat suunnitelmat täydentävät kunnan valmiussuunnitelmaa.

Kunnan valmiussuunnitelma pidetään ajan tasalla ja sitä päivitetään vähintään kerran valtuustokaudessa. Johtoryhmä tarkastaa kerran vuodessa suunnitelmien päivityksen tarpeen, tarvittavien harjoitusten järjestämisen sekä henkilöstön koulutussuunnitelman. Mikäli toiminnassa tai organisaatiossa tapahtuu muutoksia, joilla on vaikutusta varautumiseen, päivitetään suunnitelma samassa yhteydessä.

Tämä suunnitelma on tarkoitettu otettavaksi käyttöön normaaliolojen erityistilanteissa, häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa. Tämän suunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä päättää kunnanjohtaja.

Maakunnallinen evakuointisuunnitelma ja kylien turvallisuussuunnitelmat ovat osa toimintastrategiaa ja johtamista. Suunnitelmien tavoitteena on ennalta ehkäistä ja torjua onnettomuuksia ja tapaturmia, rikoksia, häiriöitä sekä parantaa ihmisten turvallisuuden tunnetta.

1.2 Elintärkeät ja kriittiset toiminnot sekä niihin kohdistuvat uhkat

Yhteiskunnan turvallisuudesta huolehtiminen on valtiovallan keskeisimpiä tehtäviä. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta on kiinnitetty erityistä huomiota kansainväliseen ulottuvuuteen sekä varautumisen ja kriisijohtamisen toimijakentän laaja-alaisuuteen. Elinkeinoelämän ja järjestöjen merkitys osana yhteiskunnan varautumista ja häiriötilanteiden hallintaa korostuu. Myös kuntien rooli on tuotu esille aikaisempaa korostetummin samoin kuin aluehallintouudistuksen vaikutukset.

Periaatepäätöksessä nimetään ja määritellään yhteiskunnan elintärkeät toiminnot, niiden tavoitetilat sekä ministeriöille kuuluvat strategiset tehtävät.

Elintärkeät toiminnot ovat seuraavat:

- Valtion johtaminen
- Kansainvälinen toiminta
- Suomen puolustuskyky
- Sisäinen turvallisuus
- Talouden ja infrastruktuurin toimivuus
- Väestön toimeentuloturva ja toimintakyky
- Henkinen kriisinkestävyys

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan sisältyvät seuraavat uhkamallit ja häiriötilanteet:

- Voimahuollon vakavat häiriöt
- Tietoliikenteen ja tietojärjestelmien vakavat häiriöt
- Kyberuhkat
- Kuljetuslogistiikan vakavat häiriöt
- Yhdyskuntatekniikan vakavat häiriöt
- Elintarvikehuollon vakavat häiriöt
- Rahoitus ja maksujärjestelmän vakavat häiriöt

- Julkisen talouden rahoituksen saatavuuden häiriintyminen
- Väestön terveyden ja hyvinvoinnin vakavat häiriöt
- Suuronnettomuudet, luonnon ääri-ilmiöt ja ympäristöuhkat
- Terrorismi ja muu yhteiskuntajärjestystä vaarantava rikollisuus
- Rajaturvallisuuden vakavat häiriöt
- Poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus
- Sotilaallisen voiman käyttö

Monet uhkista ovat jo sellaisenaan poikkeusoloja tai voivat johtaa niihin. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat voivat esiintyä itsenäisinä tai samanaikaisesti usean muun kanssa. Niiden lähteitä, tarkkoja kohteita, tavoitteita, ilmenemisen laajuutta tai vaikutusten siirtymistä esitetyiltä tasoilta toiselle on vaikea ennustaa. Myös arviot uhkien toteutumisen todennäköisyydestä vaihtelevat ja voivat muuttua nopeastikin. Vakavin turvallisuustilanne, johon Suomi saattaisi joutua, liittyy maahan kohdistuvaan laajamittaiseen sotaan.

Kunnan elintärkeät ja kriittiset toiminnot ja palvelut ovat:

- Vesi- ja jätehuolto
- Perusterveydenhoito
- Sosiaaliturva- ja huolto
- Perusopetus
- Varhaiskasvatus
- Laitosten ja koulujen ruokahuolto
- Kunnan omistamien kiinteistöjen ja kokoontumispaikkojen ylläpito
- Kunnan operatiivinen johtaminen ja demokraattisen päätöksenteon minimitason turvaaminen
- Katu- ja tieverkosto
- Viestintä ja tiedotus
- Rahaliikenteen varmistaminen
- Energia
- Materiaalisen omaisuuden suojeleminen
- Tietoliikenneyhteyksien ja välttämättömien tietojärjestelmien ylläpito

1.3 Varautumisen ja valmiussuunnittelun tarkoitus ja tavoitteet

1.3.1 Varautuminen ennaltaehkäisevänä toimintana

Suomen kunnista, valtaosan päivittäin käyttämistämme palveluista järjestää kunta. Silloinkin, kun palveluiden järjestäminen on ulkoistettu yksityisen yrityksen tai kuntien yhteensuostumisen hoidettavaksi, vastuu palvelujen tarjoamisesta on viime kädessä aina kunnalla.

Ristijärveläisten tarvitsemat ja käyttämät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja erikoissairaanhoidon palvelut järjestää Kainuun sote- kuntayhtymä, hyvinvointialue 1.1.2023 alkaen. Ristijärven kunnassa kunnan tarvitsemat ateriapalvelut, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, ict -palvelut, kiinteistöhuolto- ja energiatuotannon palvelut tuottaa yksityinen toimija. Sopimuksissa varmistetaan toimijoiden varautuminen häiriö- ja poikkeustilanteisiin.

Kunnan toiminta kriisitilanteissa perustuu lakisääteiseen valmiussuunnitteluun. Suunnitelmat kootaan yhteiseksi kunnan valmius- tai pelastussuunnitelmaksi. Tarvittaessa kunnat osallistuvat myös pelastustoimintaan yhdessä alueellisten pelastuslaitosten kanssa. Onnettomuuden sattuessa kunta huolehtii, että onnettomuuden uhrin saavat psykososiaalista tukea. Kunta saa tukea valmiussuunnitteluunsa alueellisilta pelastuslaitoksilta ja

valtion aluehallinnolta. Usein valmiussuunnitteluun osallistuu myös vapaaehtoisjärjestöjä, jotka täydentävät viranomaisten toimintaa kriisitilanteessa.

Ristijärven kunnan varautuminen perustuu valmiussuunnitelmaan ja sen liitteisiin, jotka kattavat kaikki kunnan palvelualueet. Varautumistyötä johtaa kunnanjohtaja yhdessä kunnanhallituksen kanssa.

Kainuu kuuluu Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alaisuuteen (Pohjois-Suomen AVI), josta toimintaa johdetaan. Kainuun alueen pelastustoimesta vastaa Kainuun pelastuslaitos.

1.3.2 Elintärkeiden toimintojen ja palveluiden turvaaminen: jatkuvuussuunnittelu

Elintärkeiden toimintojen ja palveluiden jatkuvuudenhallinta.

- määritellään kunnan merkittävimmät palvelut ja toiminnot, joiden toiminta tulee turvata
- tunnistetaan toiminnan uhat
- arvioidaan uhkien vaikutukset organisaatiossa ja sen toimijaverkossa
- luodaan toimintatapa vakavien häiriöiden hallinnalle

1.3.3 Häiriötilanteen hallinnan ja johtamisen edellytysten turvaaminen

Ristijärven kunnan varautumistyötä häiriötilanteessa johtaa kunnanjohtaja yhdessä kunnanhallituksen kanssa. Kunta saa tukea valmiussuunnitteluunsa alueelliselta pelastuslaitoksilta ja valtion aluehallinnolta.

Valmiussuunnittelun turvallisuustyöhön osallistuu vapaaehtoisjärjestöjä, jotka täydentävät viranomaisten toimintaa kriisitilanteessa. Ristijärvellä ne ovat: SPR, Vapepa, reserviläisyhdistykset, toimivat kyläyhdistykset, Ristijärven Pyry ja Ristijärven Martat.

Varautumista johdetaan häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikana kunnantalolta. Kunta varmistaa, että sillä on käytössään tarpeelliset välineet ja varavoimalähde häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varautumisen varalle.

1.4 Lainsäädäntö ja ohjeet

Varautumista koskevalla valmiuslainsäädännöllä pyritään tehostamaan poikkeusoloihin varautumista eri hallinnonaloilla. Tällainen lainsäädäntö takaa normaalioloissa tapahtuvan suunnittelun tasasuhteisen edistymisen kaikilla hallinnonaloilla ja sopeuttaa eri alojen etukäteisvalmistelut yhtenäiseksi järjestelmäksi. Valmiussuunnitelman keskeisenä perustana ovat pelastuslaki (2011/379), asetus pelastustoimesta (2011/407), valmiuslaki (2011/1552), Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (YTS 2017), Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2020 sekä sisäisen turvallisuuden strategian toimeenpanosuunnitelma 2017 ja kansallinen riskiarvio 2018.

1.5 Alueelliset ja kunnalliset uhka-arviot ja riskien arviointi

1.5.1 Kuntakonsernin yhteiset uhka-arviot

Pelastuslaitos teki vuonna 2018 pohjaesityksen Kainuuta koskevista laaja-alaisista uhkista ja häiriötilanteista. Kainuussa tehtiin yhteinen Kainuun alueellinen riskiarvio. Taustalla olivat vuoden 2015 kansallisen riskiarvion ja vuodelta 2010 yhteiskunnan turvallisuusstrategian listaukset mahdollisista uhkista ja häiriötilanteista. Lisäksi käytettävissä oli Pohjois-Suomen aluehallintoviraston tekemä riskikartoitus vuodelta 2017.

1.5.2 Poikkeusolojen uhkien arviointi

Kohdassa 1.2. on kuvattu yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan sisältyvät uhkamallit ja häiriötilanteet. Kuvatut uhkat ja erityistilanteet voivat aiheuttaa häiriötilanteita myös kunnan toiminnoissa. Ristijärven kunnan riskiarvio perustuu Kainuun alueelliseen riskiarviointiin.

1.5.3 Palvelualuekohtaiset uhka-arviot ja riski- ja haavoittuvuusanalyysit

Kunnan palvelualuekohtaisten ja tytäryhteisöjen uhka-arviot kuvataan riskien kartoittamisen yhteydessä. Palvelualueita koskevat uhkatilanteet ja suunnitelmat toiminnan suojaamisesta ja turvaamisesta on kuvattu valmiussuunnitelmassa. Riskianalyysin perusteella työyhteisöt tunnistavat olemassa olevat riskit ja haavoittuvuudet. Tunnistamisen jälkeen tehdään suunnitelmat toimenpiteistä riskien pienentämiseksi.

Palvelualueet ja tytäryhtiöt noudattavat lisäksi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistusta. Riskiarvioinnin yhteydessä työyhteisöt päivittävät riskiarviot, uhkat ja toimenpiteet riskien ehkäisemiseksi.

1.6 Painopisteet varautumisen kehittämisessä ja toimenpideohjelma

Painopistealueena ovat:

- koko kuntakonsernin suunnitelmien päivittäminen ja kehittäminen
- jatkuvuuden hallinta
- häiriötilanteiden toimenpiteiden ja johtamisen harjoitukset
- koulutusten järjestäminen yhteistyötahojen kanssa

Riskienkartoituksen päivittäminen sisältyy sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vuosisuunnitelmaan. Kunnanhallitus hyväksyy suunnitelmat vuosittain.

1.7 Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät kustannukset ja hankinnat

Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät kustannukset ovat kunkin vastualueiden normaalia talous- ja toimintasuunnittelua. Vastuualueiden tulee budjetoida vuosittain hankittavat varautumiseen liittyvät laitteet yms. Johdon ja johtoryhmän tiloihin ja laitteisiin liittyvät hankinnat budjetoidaan kunnanhallituksen talousarvioon ja taloussuunnitelmiin.

1.8 Varautumiskoulutus ja harjoitukset

Koulutus- ja harjoitustilaisuuksien järjestäminen henkilöstölle on keskeinen osa varautumista. Kunnanjohtaja vastaa siitä, että valmiusorganisaatio on koulutettu. Valmiussuunnitteluun liittyvät koulutukset käsitellään vuosittain kunnan johtoryhmässä. Samassa yhteydessä päätetään myös siitä, ketkä osallistuvat esille tulleisiin valmiussuunnitteluun liittyviin koulutuksiin. Vastuualuepäälliköt ja tytäryhteisöjen toimitusjohtajat kartoittavat koulutustarpeet ja vastaavat, että henkilöstö saa koulutusta. Lisäksi pyritään siihen, että jokainen valmiusorganisaation johtokeskushenkilöstöön kuuluva tai keskeisen tehtävän omaava henkilö on suorittanut pelastuslaitoksen järjestämän valmiussuunnitteluun liittyvän peruskoulutuksen. Kuopion pelastusopisto järjestää myös täydennyskoulutuskursseja varautumiseen ja valmiussuunnitteluun liittyen. Näihin osallistumisesta päätetään aina erikseen kunnan johtoryhmässä. Lisäksi kunta on osallistunut säännöllisesti aluehallintoviraston järjestämiin valmiusharjoituksiin. Valmiusharjoitukset ovat pakollisia harjoituksia ja niihin osallistujat määrätään.

1.9 Valmiussuunnittelun vastuut ja vastuuhenkilöt kuntakonsernissa

Kuntalain (410/2015) mukaan kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa sekä muuta toimintaa.

Kunnanjohtaja yhdessä kunnanhallituksen kanssa vastaa myös kunnan varautumisesta ja siihen sisältyvänä valmiussuunnittelusta.

Kunnanjohtajan asema ja rooli strategisena johtajana on keskeinen myös varautumiseen liittyvässä kehittämistyössä. Kunnanjohtaja johtaa kunnan palveluja apunaan johtoryhmä.

Väestönsuojeluun kuuluvat tehtävät sisällytetään valmiussuunnitelmaan. Keskeisiä vastuutahoja ovat sivistys- ja tekninen palvelualue. Johtoryhmä huolehtii näiden tehtävien valmistelujen koordinoinnista kunnassa.

Kunnan johtoryhmä ohjaa valmiussuunnittelutyötä. Suunnitelmien päivityksistä ovat vastuussa vastuualueet ja tytäryhtiöiden toimitusjohtajat. Vastuuhenkilöitä kuntakonsernissa ovat kunnanjohtaja, hallintopäällikkö, tekninen päällikkö, sivistyspäällikkö, kehittämisspäällikkö ja Ristijärven Vesihuolto-osuuskunnan toimitusjohtaja.

1.10 Varautumisvelvoitteiden huomioiminen ostopalveluissa ja sopimusperusteisessa palvelutuotannossa

Kunta tuottaa osan palveluistaan ostamalla palveluita ulkopuolisilta palveluntuottajilta, esimerkiksi yksityisiltä yrityksiltä, muilta kunnilta tai tuottamalla joitakin palveluja yhteistyössä muun kunnan/muiden kuntien kanssa.

Ulkoistettujen palvelujen osalta palvelujen tuottajaa tulee vaatia huolehtimaan myös valmiussuunnittelusta. Palvelusopimuksissa tulee mainita, että palveluntuottaja on velvollinen suunnittelemaan toimintansa siten, että toiminnot pystytään ylläpitämään myös häiriö- ja eritystilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Tähän kuuluu esimerkiksi huolehtiminen valmiussuunnitelman laadinnasta sekä tarvittavista henkilö, kalusto- ja tilavarauksista. Palvelutuotannon osalta valmiussuunnitelmat perustuvat palveluntuottajan ja tilaajan välisiin sopimuksiin sekä tilaajan antamiin ohjeisiin, jotka palvelun tilaaja hyväksyy.

Ostopalvelusopimuksissa on huomioitava toimintatavat ja määriteltävä keskeytykselle enimmillään sallittu kesto aika.

1.11 Yhteistoiminta varautumisessa ja suunnitelmien yhteensovittaminen

Yhteistoimintaviranomaiset ja tahot voivat tarvittaessa tukea kuntaa omien tehtäviensä sallimissa rajoissa. Myös kunnan eri toimialat voivat tukea muiden viranomaisten toimintaa. Tarvittaessa kunnan johtokeskukseen asetetaan viranomaisten toimesta yhteyshenkilö (vrt. pelastustoimi), jonka kautta yhteydenpito ja muiden yksityiskohtien sopiminen suoritetaan.

Keskeisiä yhteistyöviranomaisia ja tahoja ovat: Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, Kainuun pelastuslaitos, Oulun poliisilaitos, Oulun hätäkeskus, puolustusvoimat, ELY-keskus, TE-keskus, Metsäkeskus Kajaani, seurakunta, Säteilyturvakeskus, Ilmatieteenlaitos, Fortum, Loiste, Kajave, Nevel, Kaisanet, Telia ja muut puhelinyhtiöt sekä Atea ja Monetra. Kolmannen sektorin toimijoita vapaaehtoinen pelastuspalvelu Vapepa, SPR – Kainuun piiri, 4H, Martat, urheiluseura Ristijärven Pyry, kyläyhdistykset ja metsästysseurat.

Yhteistyötä tehdään suunnitteluvaiheessa ja toimintaa testataan yhteisharjoituksissa.

1.12 Kuntakonsernin valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen

Tytäryhtiöiden valmiussuunnitelmat sovitetaan yhteen kunnan valmiussuunnitelman kanssa. Koko kuntakonsernin suunnitelmat käydään valtuustokausittain läpi yhdessä kunnan johtoryhmän ja tytäryhtiöiden toimitusjohtajien kanssa.

1.13 Pelastuslaitoksen tuki valmiussuunnittelulle

Kainuun pelastuslaitoksen tehtävänä on tukea kuntia valmiussuunnittelussa sekä huolehtia vastuulleen kuuluvien tehtävien valmiussuunnittelusta sekä yhteen sovittaa eri viranomaisten valmiussuunnittelua.

2 Operatiivinen valmiussuunnitelma, häiriötilanteen hallinta

2.1 Häiriötilanteen hallinnan tehtävät ja tavoitteet

- tilannekuvan muodostaminen
- kunnan johtamis- ja toimintakyvyn ylläpitäminen
- kunnan toimintojen ja yhteistyötahojen toiminnan yhteensovittaminen
- kunnan tuottamien elintärkeiden toimintojen ja palvelujen tuottamisen edellytysten varmistaminen ja siihen liittyvä päätöksenteko
- pelastustoimen ja muiden viranomaisten tukeminen
- yhteydenpito ja tiedon välittäminen muille viranomaisille ja yhteistyötahoille
- tilanteen edellyttämän viestinnän organisoiminen henkilöstölle, kuntalaisille ja muille osallisille
- kunnan asukkaiden ja siellä oleskelevien turvallisuuden ja hyvinvoinnin varmistaminen
- häiriötilanteen seurausten minimointi
- ohjeiden antaminen väestölle

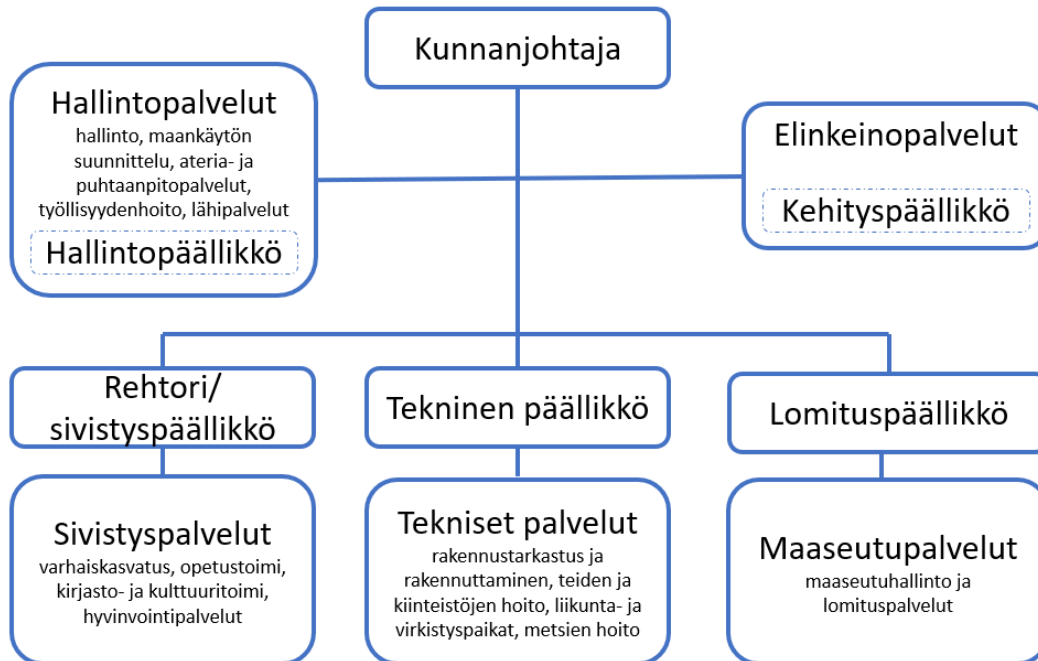
2.2 Uhka-arvioiden keskeiset tulokset

Kuntakonsernin yhteinen uhka-arvio ja riskikartoitus tehdään vuosittain tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä. Samassa yhteydessä määritetään tarvittavat toimenpiteet ja vastuhenkilöt/vastuutahot.

2.3 Johtamisjärjestelmä normaalioloissa

RISTIJÄRVEN KUNNAN ORGANISAATIOKAAVIO

Kunnan toiminnot jakaantuvat neljään eri vastuu-/palvelualueeseen: hallinto, sivistys, tekninen ja maaseutu.

2.4 Kuntakonsernin johdon ja avainhenkilöstön hälyttämisen- ja informointijärjestelyt

Kunnan häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmän kokoonpanoon kuuluu laajennettu johtoryhmä.

Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmä hälytetään keskistetyksi Kainuun pelastuslaitoksen kautta.

Hälytysohje nimi- ja yhteystietoineen on laadittu häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmän hälyttämiseksi laajoissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

2.5 Luottamushenkilöelinten informointi

Luottamushenkilöiden informointi laajemmissa häiriötilanteissa on tarpeen. Vaikka luottamushenkilöillä ei ole häiriötilanteessa varsinaista operatiivista roolia, keskeisten luottamushenkilöiden on syytä tietää perustiedot häiriötilanteesta ja sen hallintaan liittyvistä toimenpiteistä.

Kunnan luottamushenkilöiden informoinnista vastaa kunnanjohtaja tai hänen sijaisensa hallintopäällikkö. Luottamushenkilöille kerrotaan tapahtumista kaikissa tapauksissa. Lyhyiden häiriötilanteiden jälkeen informointi tapahtuu pääsääntöisesti kunnanhallituksen kokouksen yhteydessä.

Vakavampien häiriötilanteiden aikana informointi tapahtuu samanaikaisesti valtuuston ja hallituksen puheenjohtajille. Tarvittaessa vastuualuepäälliköt informoivat oman lautakuntansa puheenjohtaja ja/tai lautakunnan jäseniä.

2.6 Tehostetun johtamisen ja tilanteen seurannan käynnistäminen häiriötilanteessa

Häiriötilanteiden päätöksenteko tapahtuu kunnassa normaalien toimintavaltuuksien ja päätöksentekojärjestelmän puitteissa. Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmä muodostaa kunnan toimintojen osalta häiriötilanteen hallinnassa keskeisen toiminnallisen osan. Johtamisen ja tilanteen seurannan käynnistämisen järjestelyt ovat kuvattu johtokeskuksen työjärjestyksessä. Normaaliaikojen häiriö- ja erityistilanteissa kunnan eri vastualueet vastaavat toimialaansa kuuluvien tehtävien hoitamisesta sekä siihen liittyvästä johtamistoiminnasta. Kullakin vastualueella on johtamistoimintaan soveltuvat johtamistilat sekä tarvittavat valmiussuunnitelmat. Mikäli normaaliaikojen häiriö- tai erityistilanne vaatii kunnan ylimmän johdon ja vastualueiden johdon (kunnan johtoryhmän) koollekutsumista järjestetään keskitetty johtaminen johtokeskuksesta. Valmiusorganisaation toiminnan pääperiaatteet muodostuvat seuraavasti: kunnan valmiusorganisaatio koostuu kunnan johtoryhmän ja johtoryhmään nimetyistä tarvittavista yhteistyötahojen edustajista. Valmiusorganisaatio ja sen johtoryhmä rakentuvat normaaliajan organisaation varaan. Samat henkilöt hoitavat tehtäviä normaalioloista poikkeusoloihin.

2.7 Johtamispaikat

Johtamispaikka Ristijärven kunnassa on kunnanhallituksen huone.

2.8 Johtaminen ja tilannetietoisuus

Tilannetietoisuuden ja johtamisen edellytysten ylläpidon takia viestinnän tulee toimia myös häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikana. Kunnan viestintäsuunnitelma kattaa myös häiriö- ja kriisiviestinnän ohjeet.

Kunnan häiriötilanneviestinnän kanavia voivat olla esimerkiksi

- televisio
- radio
- lehdistö (ml. verkkolehdet)
- Yleisradion teksti-tv
- internet
- kunnan internetsivut
- muiden viranomaisten ja sidosryhmien internetsivut
- sosiaalinen media
- matka- ja lankapuhelimet
- ryhmätekstiviestit
- sähköposti
- intranet
- Virve
- infopisteiden perustaminen
- tiedotteiden jakelu
- kaiutinautot
- henkilökohtaiset tapaamiset/kyläyhdistykset, urheilu- ja metsästysseurat

Tilannekuvan muodostamisella tarkoitetaan toimintaa, jossa muodostetaan kokonaiskuvaa nopeasti muuttuvasta ympäristöstä esim. onnettomuus- tai muissa häiriötilanteissa. Tilannekuvan kokoamisella luodaan edellytykset päätöksenteolle ja johtamiselle. Tilannekuvaa välitetään tehtäväalueelta toiselle ja muille viranomaisille.

Tilannekuvan muodostamisessa keskeiset tekijät ja kysymykset:

- mitä on tapahtunut
- ketkä ovat aktiivisia toimijoita tilanteessa
- mistä häiriötilanne johtuu
- mitkä ovat tilanteen vaikutukset yhteisölle yleisesti
- mitkä ovat häiriötilanteen vaikutukset omalle toiminnalle lyhyellä ja pitkällä aikavälillä
- tilanteen kehittymisen vaihtoehdot
- mitä toimenpiteitä tilanteen hallitsemiseksi on perusteltua toteuttaa
- mitä muut toimijat tekevät
- ovatko omat resurssit riittävät
- mitä muita resursseja on käytettävissä ja miten niitä saadaan käyttöön
- resurssien jakaminen ja priorisointi
- keneltä tarvitsemme tietoa
- ketkä tarvitsevat tietoa meiltä

Tilannekuvan muodostamisessa on erotettava 1) tilannekuvan omalle organisaatiolle ja 2) muille organisaatioille välitettävä tilannekuva.

2.9 Viestinnän ja tiedottamisen peruslinjaukset

Viestinnän peruslinjaus häiriötilanteissa on, että toimivaltainen johtovastuussa oleva viranomainen vastaa myös tilanteeseen liittyvästä viestinnästä. Muut mahdollisesti toimintaan osallistuvat puolestaan vastaavat omaan toimintaansa liittyvästä viestinnästä. Laajoissa häiriötilanteissa, jotka vaikuttavat kunnan palvelutuotantoon tai muutoin kunnan eri palvelualueiden toimintaan, viestintä keskitetään ja yhteen sovitetaan eri palvelualueiden ja toimijoiden kesken.

2.10 Vastuut ja tehtävät häiriötilanteen hallinnassa

Häiriötilanteiden hallintaan liittyvät vastuut ja tehtävät vaihtelevat riippuen uhkasta. Häiriötilanteiden yksityiskohtaisemmat toimintakuvaukset laaditaan palvelualueiden valmiussuunnitelmien päivitysten yhteydessä.

2.11 Pelastuslaitoksen tuki häiriötilanteen hallinnassa

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Pelastustoimintaa edellyttävissä laajoissa häiriötilanteissa (esim. suuronnettomuudet) tilanne saattaa edellyttää kaikkien pelastuslaitoksen käytössä olevien henkilöstöresurssien sitomista pelastustoimen perustehtävien hoitamiseen, jolloin kunnalle tarjottavat tukimahdollisuudet voivat olla rajallisia.

Pelastuslaitos voi tukea/avustaa kuntaa häiriötilanteen hallinnassa ja kriisijohtamisessa mm. seuraavilla tavoilla:

- pitää yllä turvallisuustilannekuvaa ja tiedottaa ennalta uhkaavasta tilanteesta
- hälyttää tarvittaessa kunnan johtohenkilöstön
- pelastuslaitoksen johtokeskus avustaa kuntaa esimerkiksi tiedottamisessa
- perustaa tarvittaessa puhelinpalvelun
- antaa tarvittaessa vaaratiedotteita
- käynnistää tarvittaessa väestöhälytysjärjestelmän
- avustaa johtamisen tilannekuvan kokoamisessa ja laatimisessa
- avustaa viestiyhteyksien varmentamisessa (VIRVE-verkko).

2.12 Pelastustoiminta, väestön suojaaminen ja yhteistoiminta pelastuslaitoksen kanssa

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi, eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi.

Pelastustoiminnan keskeisiä tehtäviä ovat:

- paloasemien valmiuden kohottaminen sekä viesti-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien saattaminen toimintavalmiuteen
- pelastus- ja muut tarvittavat toimenpiteet tuho- ja vaaratilanteissa
- mahdollisten väestön evakointien toteuttaminen
- toimialaa koskeva tiedotus ja valistus alueen väestölle
- omatoimisen varautumisen organisaatioiden perustaminen ja toimintavalmiuteen saattaminen
- rakenteellisen suojelun neuvonta ja ohjaus (väestönsuojien käyttökuntoon saattaminen ja tilapäisten suojarakenteiden rakentamisen ohjaaminen)

2.12.1 Yhteistoiminta

Kunnan johtokeskus ja muut yhteistoimintaviranomaiset osallistuvat pelastustoimintaan omilla organisaatioillaan. Kunnan palvelualuekohtaisissa valmiussuunnitelmissa esitetään konkreettiset tehtävät osallistumisessa pelastustoimintaan ja siihen varautumisesta myös poikkeusoloja varten.

2.12.2 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoimintaa johtaa Kainuun pelastuslaitos. Useamman toimialan viranomaisten osallistuessa pelastustoimintaan tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja, eli pelastusviranomainen. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Tilanteen yleisjohtaja voi muodostaa avukseen viranomaisten, laitosten ja toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän ja kutsua asiantuntijoita avukseen. Kunnan eri palvelualueiden yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa.

2.12.3 Väestön varoittaminen

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä. Väestön varoittamisen keinoja ja kanavia ovat: väestöhälyttimet, kaiutinautot, radio/televisio/teksti-TV (vaaratiedote), internet ja painettu media.

2.12.4 Väestön suojaaminen

Normaaliolojen onnettomuuksissa väestö suojautuu viranomaisen määräyksestä pääasiassa asuin- ja muihin sisätiloihin. Väestönsuojiiin suojaudutaan lähinnä poikkeusolojen vakavimmissa uhkissa viranomaisen määräyksestä. Pelastuslaitoksella ja rakennusvalvonnassa on tiedot kunnan alueen väestönsuojista. Kunnan tarvittavat palvelualueet (viranomaiset) avustavat tarvittaessa väestön suojaamisessa.

2.12.5 Väestön evakuointi

Väestön evakuoinnilla tarkoitetaan viranomaisten johdolla tapahtuvaa väestön tai sen osan siirtämistä pois vaaran uhkaamalta alueelta ja sijoittamista turvalliselle alueelle sekä väestön elinedellytysten ja yhteiskunnan tärkeiden toimintojen turvaaminen evakuointitilanteessa. Väestön evakuointi on osa pelastustoimintaa, joten sen suunnittelu ja

toteutus tapahtuvat pelastuslaitoksen johdolla. Kunnan tarvittavat palvelualueet (viranomaiset) avustavat tarvittaessa väestön evakuoinnissa evakuointisuunnitelman mukaisesti. Suppeimmillaan evakuointi voi koskea esimerkiksi yhden talon asukkaiden ja laajimmillaan useiden kuntien tai vielä laajempien alueiden koko väestön siirtämistä pois vaaran uhkaamalta alueelta ja sijoittamista turvalliselle alueelle. Kunta on laatinut evakuointisuunnitelman yhteistyössä Kainuun pelastuslaitoksen kanssa. Kunta on varautunut osoittamaan tilat väestösiirtotehtäviä varten. Suunnitelma kattaa normaaliajan ja poikkeusolot.

2.12.6 Omatoiminen varautuminen

Pelastuslaitos vastaa omatoimisen varautumisen organisoinnista, toimintavalmiuteen saattamisesta ja käytöstä. Omatoimisen varautumisen toimintoja voidaan johtaa suojautumista ja evakuointeja edellyttävissä tilanteissa. Toiminnalla mahdollistetaan mm. ohjeiden perillemeno ja tilannekuvan kokoaminen.

2.13 Toiminnan yhteensovittaminen

Toimintojen varmistamiseksi kunnassa toimivat tai kunnan alueella vaikuttavat eri yhteistyöviranomaiset ja -tahot nimeävät valmiussuunnittelun yhteyshenkilön, jonka tehtävänä on vastata omasta valmiussuunnittelusta ja erityistilannesuunnittelusta. Tarvittaessa em. tahot perustavat häiriötilanteen vaatiman valmiusorganisaation ja sovittavat yhteen kunnan ja oman organisaation valmiussuunnitelmat.

Näitä tahoja ovat mm.:

- tytäryhtiöt
- kuntayhtymät ja muut alueelliset toimijat
- naapurikunnat
- keskeiset elinkeinoelämän toimijat
- valtion paikallis-, alue- ja keskushallinto
- puolustusvoimat
- järjestöt ja seurakunta

Yhteistoiminnan tavoitteena on taata kaikille osapuolille hyvät toimintaedellytykset, selkiyttää suunnittelua ja poistaa päällekkäisyyksiä erityisesti henkilöstön, ajoneuvojen ja tilojen varaamisessa sekä alueiden käytössä. Järjestöjen kanssa tehtävä yhteistoiminta koordinoidaan kunnan kautta.

2.14 Hälytysohje asukkaille häiriötilanteissa ja viranomaisten antama vaaratiedote

Hälytysohje kuntalaisille, mökkiläisille ja matkailijoille arjen häiriötilanteista:

Soita HÄTÄKESKUKSEEN 112

Hätäkeskukseen soittaessa kerro tapahtuneesta ja noudata tarkasti hätäkeskuksen antamia ohjeita. Jos tilanteessa et pysty soittamaan, niin huuda apua tilanteen niin salissa. Jos saat yhteyden hätäkeskukseen, mutta et voi puhua, pidä puhelu auki avun tulon saakka.

2.15 LIITTEET

Kunnan valmiussuunnitelman yleisen osan liitteet ovat salaisia julkisuuslain (621/1999 24§:n 1 mom. k. 8 perusteella.

LIITE 1; Kainuun alueellinen riskiarvio

LIITE 2: Johtokeskuksen työjärjestys (hälytysohje)

LIITE 3: Yhteystiedot (kaikki yt-tahot)

LIITE 4: Toimintakortit häiriötilanteen hallinta

LIITE 5: Evakuointisuunnitelma ja -ohje (Kainuun yhteisen suunnitelman liite 7)

LIITE 6: Vastuualueiden, konsernin ja yt-tahojen suunnitelmat, ml. vesihuolto

LIITE 7: Viestintäsuunnitelma ja -ohje

LIITE 8: Pelastussuunnitelmat

LIITE 9: Riskikartoitus- ja haavoittuvuusanalyysi

LIITE 10: Elintärkeiden toimintojen jatkuvuudenhallinta

LIITE11: Valmiuslaki ja pelastuslaki